

COP DE MERCAT

UN TRACTAT CONTRA LES PERSONES I EL CLIMA

Suplement informatiu de la campanya
Catalunya No als Tractats de Comerç i Inversió

Març 2020 | 6.000 exemplars

EDITORIAL

Dos mesos després de l'anunci del preacord pel tractat de comerç i inversió (TCI) entre la Unió Europea i els països del Mercosur, el món es despertava amb una gegantina onada d'incendis sense precedents a l'Amazònia, a l'empara del nou govern de Bolsonaro. No és que hi hagués una relació causal directa entre els dos fets, però ambdós tenien un objectiu comú: exportar més carn, soja i etanol a Europa o a la Xina.

El TCI UE-Mercosur no és un tractat més. Abastaria el 25% del PIB mundial i el 37% de les exportacions. Mentre ens anuncien el Green Deal, una proposta teòricament ambiciosa per frenar el canvi climàtic, la política real de la UE segueix el *business as usual* entregant el nostre futur als grans lobbys.

El tractat suposa abundar en les mateixes matris: Mercosur accentuarà el seu paper d'exportador de matèries primeres agropecuàries i Europa li vendrà cotxes

i altres productes industrialitzats, desarticulant el teixit industrial intern de la regió. A grans trets, hi guanyen les multinacionals d'un cantó i l'altre, que poden produir deslocalitzadament, a gran escala i a baix preu –però a un alt cost humà i ambiental. Hi surt perdent una gran part de la pagesia europea, les comunitats camperoles i els pobles indígenes. Seria un gran cop per a la classe obrera industrial de Mercosur, així com per als drets a la salut i al consum informat en ambdós continents. Però, a més, deixar passar aquest tractat seria tant com donar per perduda la lluita per fer front a l'emergència climàtica. El TCI UE-Mercosur no passarà: moviments i organitzacions socials d'una banda i l'altra l'aturarem. Perquè les persones i el planeta són primer.

Campanya Catalunya No als Tractats de Comerç i Inversió

UN PREACORD SENSE TRANSPARÈNCIA

3

Els caps d'estat i de govern de la UE i el Mercosur, de la mà dels grans lobbys financers, avancen en les negociacions del tractat de comerç i inversió que facilitarà l'exportació de carn a Europa i de cotxes a l'Amèrica del Sud.

CONSEQUÈNCIES AL SUD GLOBAL

10

El Brasil, l'Argentina, l'Uruguai i el Paraguai tindran impactes en la sostenibilitat de l'agricultura i la ramaderia, però també en el sector dels serveis. Les grans corporacions europees ara optaran a les adjudicacions públiques.

MOBILITZACIONS I ALTERNATIVES

14

Les organitzacions de la societat civil d'Europa i l'Amèrica Llatina tenen l'objectiu d'aturar l'aprovació del tractat, fent pressió sobre els governs i proposant alternatives d'un model econòmic sostenible.

ENTREVISTA A LUCIANA GHIOTTO

16

És autora de l'informe "L'acord entre el Mercosur i la Unió Europea: estudi integral de les seves clàusules i efectes", investigadora de la Universitat Nacional de San Martín i membre col·laboradora de l'Institut Transnacional d'Amsterdam.

Publicació editada per:

Directa
www.directa.cat

CONTACTE

Riera d'Escuder, 38,
nau 1, planta 1
08028 Barcelona
Tel. 935 270 982
Mòbil: 661 493 117
directa@directa.cat

Portada: Pepe Serra
Textos: Meritxell Rigol, Víctor Yustres, Victòria Oliveres,
Joan Ballart, Laia Mas i Mariana Cantero
Coordinació: Paula Rodríguez i Jesús Rodríguez
Correcció: Èlia Olivan
Fotografia: Victor Serri
Edició: Jesús Rodríguez
Maquetació: Diego Muñoz

La publicació d'aquest suplement s'ha fet en col·laboració amb:

L'ACORD DE COMERÇ I INVERSIÓ MÉS GRAN DE LA UE ES DESENCALLA PER L'AUGE DE LA DRETA AL MERCOSUR

Meritxell Rigol i Víctor Yustres

@TxellRigol | @victoryus3

Jair Bolsonaro, president del Brasil. ARXIU

Indústries milionàries, com l'agroexportadora, la de pesticides o l'automobilística amb base a Europa, seran les principals beneficiades del tractat de comerç i inversió entre el bloc europeu i el llatinoamericà. L'aliança, marcada per dues dècades d'opagues negociacions, segons alerten diverses organitzacions socials, aprofundirà els desequilibris entre les dues regions, de la mateixa manera que ho han fet els anteriors acords de comerç i inversió

"Ambició", "equilibrat" i "d'ampli abast" són els qualificatius amb què la Comissió Europea ha definit l'acord comercial assolit amb el mercat comú conformat pel Brasil, l'Argentina, el Paraguai i l'Uruguai. Es calcula que la rebaixa d'aranzels que suposarà el tractat de lliure comerç (TLC) amb el Mercosur estalviarà 4.000 milions d'euros anuals a empreses europees, cosa que el converteix en el "major acord comercial assolit per la UE", segons va declarar l'anterior president de la Comissió Europea, Jean-Claude Juncker.

Eliminarà barreres impositives davant d'un mercat de 260 milions de consumidores, en unes economies que abasten el 25% del PIB i el 37% de l'intercanvi comercial mundial, on, segons dades del 2018, les empreses europees van comercialitzar béns valorats en 45.000 milions d'euros i serveis que van suposar 23.000 milions. Són xifres que responen als qualificatius d'"ambició" i "d'ampli abast" amb què la Comissió Europea s'hi va referir en presentar-lo. Ara bé, l'experiència d'anteriors TLC entre Europa i països de l'Amèrica Llatina fa que siguin nombroses les organitzacions defensores de drets socials, humans i mediambientals les que alerten que, d'equilibrat, no en tindrà res.

Un estudi sobre clàusules i efectes de l'acord entre el Mercosur i la UE publicat recentment remarca que, enfront de les promeses de desenvolupament, ocupació, transferència

tecnològica, inclusió i benestar de les poblacions, el balanç de dues dècades de TLC a l'Amèrica Llatina és ser "la regió més desigual del planeta, amb pobresa en augment i una degradació ambiental que desperta les alarmes".

Segons analitza Bettina Müller, investigadora de l'Institut Transnacional (TNI), el tractat "reforça un model asimètric" en mantenir per als països del Mercosur el paper de proveïdors de matèries primeres, com ara productes agrícoles i minerals, sense processar o amb baix processament i, per tant, amb poc valor afegit. A l'altra banda, trobem que més del 90% dels productes industrials que la UE exporta als països del Mercosur, amb un valor afegit més alt, quedaran lliures d'aranzels. "El sector industrial del bloc llatinoamericà es veurà encara més degradat amb el TLC", destaca Müller, que adverteix de la previsible pèrdua de milers de llocs de treball en sectors com l'automobilístic. En paral·lel, Volkswagen, BMW, Mercedes, Audi, Fiat i Peugeot són algunes de les firmes que previsiblement ampliaran beneficis amb les millors condicions d'exportació.

La indústria farmacèutica també apareix entre les més beneficiades per les noves condicions comercials. L'Aliança Europea de Salut Pública considera que "el perill és que la protecció addicional de la propietat intel·lectual (com l'extensió dels termes de protecció de patents) pot afectar significativament l'assequibilitat dels medicaments i la sostenibilitat

dels sistemes de salut". Per exemple, segons un informe de Luciana Ghiotto i Javier Echaide, "permetre l'extensió de les patents augmentaria el cost de les compres públiques de medicaments fins a un 30% només per a persones amb VIH i hepatitis C" i reduiria la sobirania dels estats per produir genèrics a preus més assequibles.

DE CARA AL CAPITAL, D'ESQUENA A LA PAGÈSIA

Dins del bloc del Mercosur, parlar de beneficis de l'acord comercial amb la UE significa, a la pràctica, parlar dels beneficis que suposarà bàsicament per a la indústria agroexportadora. El tractat reforça un model latifundista orientat a l'exportació que, des de la Campanya contra els Tractats de

Comerç i Inversió (TCI), adverteixen que afeblirà encara més les economies camperoles.

De la mà, la també milionària indústria dels pesticides i els paquets de cultius transgènics podrà ampliar beneficis amb el tractat, atès que els aranzels desapareixeran i faran més rendible l'exportació. "Bayer-Monsanto guanyaria una fortuna més amb aquest acord", destaca Müller, tot i la mala imatge que arrossega per acumular milers de demandes que vinculen l'ús del seu popular pesticida amb glifosat, Roundup, amb l'aparició de càncer.

Ghiotto i Echaide assenyalen que "l'acord ampliarà les quotes d'importació d'aliments i productes agrícoles del Mercosur basats en la producció amb organismes modificats genèticament (OGM) i pesticides". Els fertilitzants i pesticides utilitzats al Mercosur són fabricats per grans empreses europees, com BASF i Bayer-Monsanto, entre d'altres. "Produeixen els químics als països del Mercosur mentre pressionen pel seu ús en la producció de, per exemple, soja, que posteriorment s'exporta a la UE per a l'alimentació animal. Aquest risc es veu agreujat pel fet que el principi de precaució només s'inclou en el capítol no vinculant sobre comerç i desenvolupament sostenible", conclouen.

Les multinacionals de l'agroindústria han fet "un lobby ferotge" a Brussel·les per tal d'aconseguir més importació de carn bovina, pollastre, sucre i etanol (fet a partir de canya de sucre). En ple context de mobilitzaci-

El tractat reforça un model latifundista que afeblirà encara més les economies camperoles

Negociadors de la Unió Europea i dels països del Mercosur

ons contra el domini aclaparador de les grans transnacionals agroalimentàries i dels fons d'inversió sobre la producció, la distribució alimentària i les polítiques públiques, la pagesia europea veu quasi com una qüestió de vida o mort aturar aquest tractat.

Però des de l'altre cantó també es veu el tractat com un accelerador del model agroexportador contra l'agricultura pagesa i contra els territoris dels pobles indígenes. La Coordinadora Europea de Via Campesina (ECVC) ja ha avisat que el tractat amb el Mercosur "amenaça de minar els estàndards de sanitat, medi ambient i benestar animal a la Unió Europea, a més de no tenir coherència amb els acords climàtics". Les organitzacions camperoles del bloc Mercosur el descriuen com "un model neocolonialista el resultat del qual serà una concentració de capital en molt poques mans i pobresa per a la majoria de la població".

IGNORANT ELS DRETS HUMANS I COL·LECTIUS

Mentre que les negociacions del tractat han estat blindades de cara al teixit d'organitzacions de la societat civil, el Fòrum Europeu de Serveis ha rebut "de forma habitual informació molt detallada i exclusiva sobre les negociacions", assegura l'investigador Tom Kucharz.

"L'articulació entre funcionaris, alts càrrecs públics i les empreses tenen lloc en l'àmbit nacional, així com a Brussel·les, i qui té els recursos per mantenir aquestes xarxes té un avantatge estructural en influir en la política comercial i obtenir o mantenir les

polítiques desitjades i privilegiades", explica Kucharz, que xifra en més de 25.000 els lobbistes que treballen al barri de les institucions de Brussel·les.

Al pol oposat de la permeabilitat enfront dels interessos de gegants corporatius, la capacitat d'influència que les organitzacions socials han tingut durant les negociacions –dilatades durant més de dues dècades– ha estat nul. En el document "12 raons per les quals diem NO a l'Acord Mercosur - Unió Europea" produït per l'Alianza Biodiversidad, el primer dels arguments esgrimits diu: "Perquè l'acord ha estat negociat en forma secreta i sense consultar la societat civil, els parlaments i les organitzacions populars dels sectors que es veurien afectats en els nostres països. Els únics documents que s'han fet públics, que no són els definitius i no reflecteixen la història de la negociació (i per tant del procés de concessions mútues en el seu transcurs), han sorgit de filtracions, entre elles les que va difondre Greenpeace Holanda - Mercosur leaks".

La següent informació va ser l'acord presentat fa vuit mesos, "uns capítols que ni tan sols estaven tancats i que s'estan negociant a porta tancada", remarca Müller, alhora que denuncia la falta de "veritable control democràtic" sobre el procés d'acord del tractat. "Ni els parlamentaris saben què està passant en les negociacions de la Comissió Europea amb el Mercosur", critica la investigadora de l'Institut Transnacional.

Els únics documents que s'han fet públics no són els definitius i no reflecteixen la història de la negociació

Avui, el tractat es troba en procés de revisió legal i es preveu que, en el que queda d'any, arribi a la fase següent: sotmetre's al Consell Europeu, que reuneix els caps d'estat o de govern dels estats membres.

DE LA MÀ DE LES DRETES

La suspensió de Veneçuela del Mercosur el 2017, argumentant un "trenca-ment de l'ordre institucional democràtic" –suspensió política que va deixar el país, principal opositor del tractat, sense vot dins del bloc comercial, que pren les decisions per unanimitat–, ha estat un element de l'equació per desencallar les negociacions.

També ho ha estat l'auge de governs desacomplexadament més favorables a les polítiques proinversi-

onistes i neoliberals, tant a l'Argentina, amb l'arribada a la presidència de Mauricio Macri el 2015, com al Brasil, des del procés de destitució de Dilma Rousseff –considerat per alguns sectors un cop d'estat– l'any 2016, que va posar punt final a més d'una dècada de govern del Partit dels Treballadors. La presidència de l'ultradretà Jair Bolsonaro ha estat un factor determinant per la recent arribada de l'acord. Les negociacions durant el seu primer mig any de govern han permès desencallar el que no s'havia aconseguit en anys.

Ara bé, el vent en popa amb què el tractat UE-Mercosur ha navegat els darrers temps haurà de travessar un camp de mines en el llarg procés d'aprovació i ratificació. El nou president argentí, el peronista Alberto Fernández –tot i que en la seva visita a Europa a principis de febrer va donar un tomb més favorable a l'acord després d'entrevistar-se amb Angela Merkel–, havia fet tota la campanya electoral posicionant-s'hi en contra, i amplis sectors socials i polítics claus en la seva victòria li ho recordaran. Dins del bloc europeu també hi ha resistències endèmiques, com les de l'Estat francès, Irlanda, Polònia i Bèlgica.

El moviment per l'emergència climàtica ja està començant a assenyalar la flagrant contradicció entre les tendències que estimula el tractat i el que la mateixa UE proclama a través del Green Deal i la resta de polítiques estatals per frenar el canvi climàtic. Els alarmants incendis ►

El tractat portarà un increment de les terres cultivades en detriment de la selva amazònica

► a l'Amazònia no van fer més que amplificar aquesta contradicció. "No és casualitat que les primeres accions davant de consolats o ambaixades del Brasil els mesos d'agost i setembre expressessin per primer cop l'aliança entre moviments com Fridays For Future, Rebel·lió o Extinció o 2020 Rebel·lió pel Clima, grups ecofeministes i anticolonials, amb les campanyes contra els TCI", assegura Kenia Castaldo, membre de la campanya europea contra UE-Mercosur per Entrepobles.

UN MODEL QUE CONSOLIDA EL PODER CORPORATIU

L'acord comercial UE-Mercosur és una peça més que cal col·locar en un marc normatiu que s'ha anat consolidant en les darreres dècades a tot el món per blindar els interessos econòmics de les corporacions transnacionals. Existeixen més d'un miler de tractats de promoció i protecció de les inversions a escala mundial i més de 270 acords comercials en vigor entre dos o diversos països. La Unió Europea actualment en té –en vigor, de manera total o parcial– amb 85 països i desenes pendents d'aprovar-se o en fase de negociació, segons dades de la Comissió Europea. Cada procés i cada acord comercial o d'inversió té uns actors i unes característiques determinades, però podem trobar patrons que es repeteixen.

El primer factor que apareix i que coincideixen a assenyalar les veus expertes és la manca de transparència i de debat públic al voltant de les negociacions. "Molts documents com les ofertes dels països tercers, els textos consolidats que uneixen les ofertes d'ambdues potències implicades o les actes de les reunions durant el procés continuen sent confidencials", denuncia Tom Kucharz. "Aquestes negociacions es fan principalment amb els representants dels lobbys i de les grans empreses i sectors afectats, però no són consultats ni la ciutadania, ni els parlaments nacionals ni els governs autonòmics", afegeix l'investigador.

Els tractats de comerç i inversió apunten un dret corporatiu global fet a mida per a les multinacionals i els seus interessos. "Les grans empreses volen un mercat autoregulat i ultra-regulat alhora. És a dir, d'una banda volen definir les seves normes de funcionament, sense interferències externes; però, d'altra banda, instal·len una normativa exhaustiva que fa que qualsevol àmbit sectorial, geogràfic o polític quedi supeditat a la regulació comercial", apunta Júlia Martí, de l'Observatori de Multinacionals a l'Amèrica Llatina (OMAL).

A més, els tractats comercials i d'inversió dels últims anys construeixen diversos mecanismes per garantir-ne l'efectivitat que passen per davant dels drets humans i ambientals. "Això produeix una asimetria normativa, ja

Els TCI inclouen mecanismes per garantir-ne l'efectivitat que passen per davant dels drets humans i ambientals

que davant d'uns *superdrets* comercials, el dret internacional dels drets humans no disposa de mecanismes que n'exigeixin el compliment, sinó que es remeten a ordenaments nacionals o a recomanacions voluntàries, com la responsabilitat social corporativa", recorda Martí.

Entre aquests mecanismes que apunten el poder corporatiu destaquen els tribunals d'arbitratge (anomenats ISDS, per les sigles en anglès), que permeten que la inversió estrangera demandi un estat davant d'un tribunal privat i esquivi el sistema judicial estatal. La multinacional pot recórrer a aquest mecanisme per protegir els seus drets de propietat o els beneficis reals o previstos de les

seves inversions davant d'una suposada amenaça com pot ser l'aprovació d'una normativa estatal (en temes, per exemple, de salut, medi ambient o drets laborals) o l'aplicació de polítiques socials que puguin fer disminuir els seus beneficis.

Segons dades de la Conferència de les Nacions Unides sobre Comerç i Desenvolupament (UNCTAD), l'Estat espanyol té 77 tractats bilaterals d'inversió en vigor. Aproximadament un 90% d'aquests acords conté algun tipus de mecanisme de *resolució de controvèrsies* entre estats i empreses, com els ISDS. Segons assenyalen Maria Botella i Lucía Bárcena, d'Ecologistes en Acció, a principis del 2020, després de l'Argentina, "l'Estat espanyol és el primer país de la Unió Europea i el segon a escala mundial que més demandes acumula davant de tribunals d'arbitratge (ISDS), 51, 47 de les quals a l'empara de la Carta de l'Energia". També és el segon país d'origen de les demandes obertes contra països de l'Amèrica Llatina, tan sols per darrere dels Estats Units.

Un informe de l'Institut Transnacional sobre la Carta de l'Energia quantifica en 700 milions d'euros el total d'indemnitzacions a què ha estat condemnat l'Estat espanyol, més 50 milions extres de costos de litigi. En resposta a una pregunta parlamentària, el govern va reconèixer que les demandes pendents de resolució sumen més de 8.000 milions.

Els cultius del Moviment dels Sense Terra estaran més amenaçats per les multinacionals

A la UE, els ISDS han estat fortament desacreditats i s'han multiplicat les veus que alerten dels impactes negatius. Fins i tot la comissària de Comerç de la Comissió Europea, Cecilia Malmström, va haver de declarar que s'havien convertit en l'"acrònim més tòxic d'Europa". Però, alhora, la Comissió ha posat en marxa la proposta d'un tribunal multilateral d'inversions europeu que té com a objectiu reemplaçar els tribunals privats recollits en els acords bilaterals existents que recullen més de 1.400 tractats d'inversió dels estats membres de la UE amb altres països. Tot i així, aquest tribunal continua sent, com la resta de mecanismes ISDS, una eina unidireccional que només serveix per a les empreses (no es permet la denúncia de comunitats afectades o estats contra les multinacionals), i a més no obliga les corporacions a esgotar les vies judicials estatals i europees abans d'anar a aquest òrgan, tal com marca el dret internacional.

IMPACTES MEDIAMBIENTALS I DE GÈNERE

Els efectes dels tractats de lliure comerç i inversió han estat provats en diverses àrees, sobretot pel que fa als impactes mediambientals. "Aquests acords protegeixen megaprojectes extractivistes, generen pèrdua de terres cultivables i de biodiversitat –i, per tant, de sobirania alimentària–, i provoquen desplaçaments forçats

i impactes en la població en termes de salut, per la contaminació i els canvis en les activitats productives i reproductives", analitza la investigadora de l'OMAL, Júlia Martí. A més, afegeix la masculinització i la violència masclista com un dels efectes menys visibles: "Les principals activitats econòmiques en el territori en el qual s'implanten les transnacionals estan en mans dels homes, i això provoca una masculinització de l'espai públic, la qual cosa desplaça encara més les dones i genera un clima en què la violència masclista s'aprofundeix".

Segons assenyalen Rosa Ortiz i Cristina Pina a *A qui beneficien els tractats de comerç i d'inversió? Una anàlisi amb perspectiva feminista*,

Davant d'uns impactes que colpegen molts territoris alhora, l'oposició als tractats també vol dur a terme una resposta global

"els estudis realitzats des d'una perspectiva de gènere han mostrat com aquests tractats també se sostenen sobre les desigualtats de gènere i provoquen un impacte diferencial entre dones i homes. Encara que les decisions de política comercial semblin remotes a la vida quotidiana de dones i homes, la realitat és ben diferent. Els estudis mostren que els TCI impacten de forma desigual en dones i homes en relació amb el mercat laboral, en relació amb la càrrega de treball de cures –per la privatització de serveis– i en relació amb aspectes lligats a la salut. En aquest sentit, aquests tractats no només generen impactes desiguals en relació amb el mercat laboral, sinó que també se sostenen sobre aquestes desigualtats".

Davant d'uns impactes que colpegen molts territoris simultàniament, el moviment de denúncia i oposició als tractats de lliure comerç i inversió també intenta dur a terme campanyes de resposta global i connectada. Entre els seus objectius: treure les negociacions del secretisme, fer accions de desobediència mediàtiques i de manera descentralitzada, implicar actors més enllà del moviment antiglobalització (municipis, empreses públiques, petites i mitjanes empreses, parlaments regionals...) o utilitzar la comunicació social per denunciar de manera creativa els *superprivilegis* de les corporacions.

MÉS COMERÇ, MÉS EMISSIONS

L'augment de producció i exportacions que permetrà el tractat de lliure comerç entre la Unió Europea i el Mercosur pot fer augmentar un 34% les emissions de gasos d'efecte hivernacle que ja es produeixen avui fruit del comerç entre els dos blocs

Infografia i text de Victòria Oliveres

@VictoriaVic

Si l'actual relació comercial entre el Mercosur i la Unió Europea ja genera uns nivells d'emissió de gasos d'efecte hivernacle difícils d'assumir pel planeta, l'aprovació del nou tractat de lliure comerç permetrà que aquesta contaminació segueixi creixent. Tant l'augment de les quotes d'exportació com la reducció dels aranzels faran probable que es produeixi i s'exporti encara més, cosa que farà créixer les emissions d'aquests gasos contaminants.

L'impacte climàtic actual del sector agrícola i ramader dedicat a produir i exportar en l'actualitat entre el Mercosur i la Unió Europea genera 25,5 milions de tones de CO₂ l'any, gairebé tantes com les que emet la ciutat de Barcelona anualment.

Amb el nou acord, la xifra podrà créixer un 34%. Els investigadors de GRAIN calculen que aquestes emissions addicionals poden arribar a sumar 8,7 milions de tones de CO₂ cada any, més que les emissions anuals que es produeixen a la ciutat de València.

Aquests càlculs, però, s'han fet tenint en compte els objectius

d'augment de comerç previstos dins l'acord. Ara caldrà veure si aquestes previsions es compleixen o no i, fins i tot, si són sobrepassades.

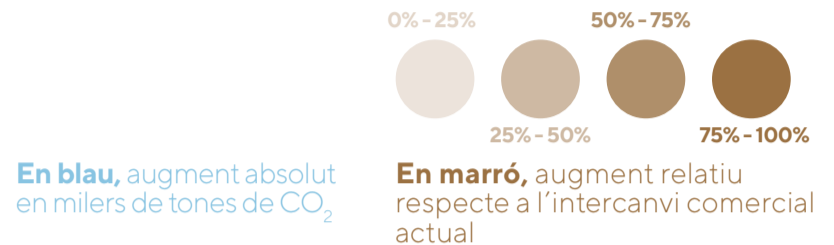
El principal responsable d'aquest augment d'emissions serà l'agricultura i la ramaderia. L'ús de fertilitzants i fems causarà dos terços de les noves emissions. En canvi, l'augment del transport marítim per l'exportació d'aquests productes suposarà poc més d'un 1%.

D'altra banda, la tala de boscos per aconseguir més superfície de conreu i pastura produirà un 30% de les noves emissions. Cal recordar que, a més, els boscos atrapen i emmagatzemen grans quantitats de CO₂ i contribueixen a mitigar l'escalfament global. Per això, la desforestació fa que el carboni que tenen els arbres i plantes torni a l'atmosfera i es causi un doble impacte negatiu.

La immensa majoria de les noves emissions contaminants es generaran als països del Mercosur, principalment per la producció i exportació de carn de boví. Tot i això, la petjada ecològica derivada de l'exportació de làctics de la Unió Europea cap als països llatins es quintuplicarà.

CREIXEMENT DELS GASOS D'EFECTE HIVERNACLE

Noves emissions contaminants generades per l'augment que permetria el tractat en l'àmbit de la producció i el transport dels principals productes agrícoles i ramaders

Formatge
+365,1
▲87,66%

Llet en pols
+127,2
▲92,26%

Sucre
+7,1
▲2,07%

FONT: Informe GRAIN

UNIÓ EUROPEA

ACTIVITATS QUE GENEREN MÉS EMISSIONS NOVES

Augment absolut en milers de tones de CO₂

Agricultura i ramaderia
+5.843,3

Llet maternitzada
+38,1
▲46%

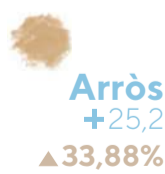
Carn de boví
+ 7.146,1
▲35,22%

Aviram
+ 561,2
▲23,15%

Etanol
+ 435,2
▲84,43%

Arròs
+25,2
▲33,88%

Canvi d'ús de la terra
+2.541,5

Transport marítim
+100

Postcultiu
+220,5

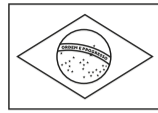
COM ES TRENCA L'ECONOMIA D'UNA REGIÓ

Joan Ballart

@La_Directa

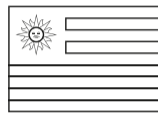
Recollida de soja a la regió de Celeiro, al Brasil

BRASIL

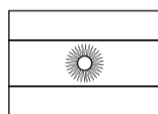
Població: 209 milions | PIB per càpita: 9.812 dòlars
Densitat de població: 24,5 habitants/km²

PARAGUAI

Població: 6,8 milions | PIB per càpita: 5.823 dòlars
Densitat de població: 16,7 habitants/km²

URUGUAI

Població: 3,4 milions | PIB per càpita: 16.245 dòlars
Densitat de població: 19,3 habitants/km²

ARGENTINA

Població: 45,2 milions | PIB per càpita: 10.570 dòlars
Densitat de població: 16,3 habitants/km²

L'exaltació neoliberal de la Unió Europea ha donat lloc a un tractat de 'lliure' comerç amb l'Argentina, el Brasil, l'Uruguai i el Paraguai que potencia l'extractivisme colonial i la dependència dels països de l'Amèrica Llatina de productes manufacturats europeus

El tractat de comerç entre el Mercosur i la Unió Europea s'ha negociat d'esquena a la gent i ha estat envoltat d'una opacitat quasi absoluta. Així doncs, és poc aventurat preveure que els impactes que tindrà sobre la ciutadania seran majoritàriament negatius. Aquests efectes poden ser especialment adversos per l'Argentina, el Brasil, l'Uruguai i el Paraguai. Això s'explica perquè, en termes generals, l'acord afavoreix els grans poders econòmics dels països europeus, que d'entrada ja parteixen d'una posició de superioritat. Valgui recordar, a tall d'exemple, que només el PIB d'Alemanya és pràcticament igual al de la suma total del Mercosur.

Tot i les diferències existents entre les economies del Mercosur, el tractat és una mala notícia per a les indústries manufactureres dels quatre països, que passaran de competir a escala regional i d'estar protegides per uns aranzels elevats –que de mitjana rondan el 15%– a haver de plantar cara a gegants com Volkswagen. Els efectes que pot tenir sobre el desenvolupament de les relacions comercials intraregionals poden ser devastadors. Tant és així, que Andrés Larisgoitia, director de la secretaria de relacions internacionals de la Central de Treballadors de l'Argentina, prediu que “la signatura de l'acord serà, pràcticament, el trencament del Mercosur”.

L'altra cara de la moneda és la dels impactes en les indústries primàries del territori. És probable que sectors com l'agropecuari o el de la fusta augmentin les exportacions a la UE gràcies a les reduccions aranzelàries de l'acord. El resultat serà que les economies d'aquests països quedaran encara més arraconades en el sector primari. Per tant, s'aprofundirà la relació comercial basada en l'extractivisme colonial europeu.

Una de les altres potes del tractat és la contractació governamental. L'acord, basant-se en la clàusula del “tracte nacional”, obliga els països del Mercosur a obrir els concursos públics a les empreses europees i a no afavorir les autòctones pel fet de ser-ho. Això implicaria l'entrada de les grans multinacionals europees de la construcció, serveis, farmacèutiques, etc. –especialment algunes d'espanyoles– i una pèrdua de sobirania per part dels executius de la regió, ja que dificultaria la inclusió de criteris de proximitat i sostenibilitat en la contractació pública i, per tant, no afavoriria el teixit local.

EUFÒRIA DEL LOBBY AGROALIMENTARI I PRIVATITZACIONS AL BRASIL

Juntament amb l'expulsió de Veneçuela del Mercosur el 2017, l'arribada al poder de Jair Bolsonaro al Brasil ha desbloquejat les negociacions del tractat. Aquest canvi de paradigma

polític ha donat peu a la renúncia de bona part de les línies vermelles que els governs predecessors de Bolsonaro no van voler trepitjar i ha estat un dels motius que ha fet decantar la balança del cantó europeu.

La fidelitat del president al poderós imperi agropecuari brasiler, que el 2018 va acaparar un 32% de les exportacions del país, és clau per entendre el paper que ha jugat el seu govern a l'hora de desencallar l'acord. Una actitud que segueix la línia d'altres decisions preses per Bolsonaro, com la reforma del codi forestal, el desmantellament de l'Agència de Protecció Ambiental o el nou projecte de Llei 191/2020, amb el qual pretén obrir els

territoris indígenes a l'explotació minera i a l'agricultura extensiva, sense el dret a oposició dels pobles originaris.

El tractat amb la UE afavorirà la gran indústria agroalimentària del Brasil, ja que s'eliminaran els aranzels de béns com el suc de taronja, les fruites o el cafè soluble. Al mateix temps, s'incrementarà el límit de la quantitat d'importacions permeses a Europa d'altres productes com la carn de bestiar, els ous o l'etanol. En aquest sentit, Tica Moreno, sociòloga i integrant de Sempre Viva Organização Feminista, aclareix que “el fet que les grans empreses de l'agronegoci es vegin beneficiades per aquest tractat no significa que el poble ho serà, ni tan sols les treballadores forals i pageses”. Per tant, “cal adoptar una mirada més general i popular i no limitar-se a veure només la perspectiva de les grans companyies”.

Una altra implicació important del tractat és el fet que legitima la normativa laxa que aplica el Brasil en matèria de pesticides i control sanitari dels productes carnis. L'escàndol de la carn adulterada de l'empresa JBS el 2017 o les investigacions del diari *The Guardian* que revelaven que un de cada cinc pollastres exportats pel Brasil té salmone·lla o que a les botigues britàniques es venien productes d'alimentació produïts en

Juntament amb l'expulsió de Veneçuela del Mercosur el 2017, l'arribada de Bolsonaro ha desbloquejat les negociacions

Empreses com Volkswagen o Renault aconseguirien exportar vehicles amb menys aranzels

► terrenys desforestats sense que hi hagi mecanismes vàlids de traçabilitat, són alguns exemples de la deixadesa de les autoritats sanitàries brasileres i de la cadena de distribució.

Pel que fa als pesticides, el Brasil fa temps que està al capdavant de les llistes de països que més n'utilitzen. Tanmateix, la situació s'ha agreujat des de l'arribada de Bolsonaro. En l'últim any, el Ministeri d'Agricultura ha aprovat la utilització de fins a 500 productes destinats a combatre plagues de plantes o animals. D'aquests, 110 es consideren extremadament tòxics, segons dades de l'Agència Nacional de Vigilància Sanitària.

En matèria de contractació pública, el pacte pot ser un bon complement per a les polítiques privatitzadores de l'actual govern. Moreno explica que "posa al mateix nivell les empreses nacionals i les privades" i lamenta que "això és l'impuls que necessita l'actual ministre d'Economia per avançar en les privatitzacions".

Malgrat l'impacte que el tractat pot tenir al Brasil, Moreno reconeix que "no és exactament una qüestió que estigui a l'agenda política dels moviments socials d'aquí", tot i que "la nostra perspectiva crítica sobre el tema és compartida amb els sectors de l'oposició a Bolsonaro". Com a reflexió final, subratlla que "el més important és entendre que l'acord no és un instrument aïllat, sinó que serveix

per aprofundir en la lògica de desigualtat i d'explotació que ja existeix".

EL PERONISME SALVARÀ LA INDÚSTRIA ARGENTINA?

La figura de l'expresident Mauricio Macri també ha jugat un paper important en el tancament de les negociacions del tractat amb la UE. Andrés Larisgoitia explica que "des del govern de Macri va haver-hi un canvi d'actitud i es va anar concedint i concedint durant les negociacions".

Les conseqüències d'aquesta política negociadora poden ser greus pel que fa al teixit industrial argentí. La falta de competitivitat de les empreses manufactureres del país en comparació amb les brasileres i europees fa perillar la viabilitat de determinats sectors i "posa límits a la possibilitat d'una reconstrucció productiva de desenvolupament del procés industrial", en paraules de Larisgoitia. En aquest sentit, l'estudi "El acuerdo entre el Mercosur y la Unión Europea" de Luciana Ghiotto i Javier Echaidede preveu que un dels sectors que es pot veure més afectat és l'automotriu. Això s'explica perquè actualment aquesta indústria està molt protegida dins del Mercosur i, si un país de fora de la regió vol exportar-hi automòbils, ha de pagar uns aranzels del 35%. En canvi, entre els països del bloc comercial llatí les exportacions d'aquesta mena tenen un petit impost del 2%.

Aquesta situació ha afavorit que l'Argentina i el Brasil es converteixin en els

La importació de cotxes fabricats a la Unió Europea pot suposar la destrucció de 32.000 llocs de treball

principals proveïdors automotrius de la zona. La dependència del proteccionisme és més preocupant en el cas argentí, ja que un 70% de les exportacions automobilístiques acaba al país veí. Per tot això, Larisgoitia pronostica que "deixaríem d'exportar al Brasil perquè aquest passaria a comprar a Europa i això generaria un debilitament del procés d'integració regional".

En termes laborals, això pot suposar la destrucció de 32.000 llocs de treball en el sector, segons l'Observatori d'Ocupació, Producció i Comerç Exterior de la Universitat Metropolitana. El mateix estudi preveu que fins a un total de 186.000 persones assalariades al sector industrial es podrien quedar sense feina. En vista d'aquestes xifres, cal prendre consciència

de les implicacions que pot tenir el tractat en matèria de conflictivitat social. Si bé aquest és un patró que es pot repetir en els altres països del Mercosur, el cas de l'Argentina pot ser particularment greu.

Amb relació a la situació política del país, no està clar quin efecte tindrà l'arribada a la presidència d'Alberto Fernández. Per una banda, pot ser l'esperança que el tractat no s'acabi aplicant, ja que la resta de països del Mercosur tenen governs de tall neoliberal. De fet, algunes de les polítiques econòmiques que ha aplicat el nou govern peronista des de la seva arribada al desembre entren en conflicte amb el tractat. Per altra banda, l'elevat nivell de deute extern de l'Argentina pot limitar força els moviments del nou executiu. En aquesta línia, Larisgoitia diu que "en la mesura que no s'acabi de resoldre la nostra situació d'endeutament i la possibilitat d'un acord que ens permeti reconstruir l'economia del nostre país, el govern estarà molt condicionat".

ELS EFECTES REBOT A L'URUGUAI

El poder econòmic de l'Uruguai dista molt del del Brasil i l'Argentina. És el més petit dels quatre països del Mercosur en termes de població i representa un 2% de les exportacions del bloc comercial. La majoria d'aquestes formen part del sector agrari, especialment de la indústria làctia, càrnia i de fruita i verdura.

Luis Alberto Lacalle Pou, nou president de l'Uruguai

A priori, hi ha motius per pensar que l'Uruguai pot ser el menys afectat de forma directa pel tractat. Tal com explica Fernando Gambera, secretari de relacions internacionals del sindicat PIT-CNT, "les preocupacions que teníem sobre el tractat s'han preservat en les negociacions amb la UE". Així doncs, es preveu que l'aplicació de l'acord pugui fer augmentar les exportacions del país a la Unió Europea, especialment de carn, arròs i mel.

Un dels fets que dona certa tranquil·litat al PIT-CNT és que, a diferència dels altres territoris del Mercosur, l'Uruguai ha estat exclòs del capítol de contractació governamental. Per aquest motiu, l'acord no tindria conseqüències per a empreses nacionals com Administració Nacional de Telecomunicacions. Tot i això, "l'Uruguai es pot veure afectat indirectament", en paraules de Gambera. Això s'explica pels vincles comercials que té amb l'Argentina i, sobretot, el Brasil. Adverteix que aquestes repercussions es poden generar "si hi ha sectors importants de l'activitat econòmica del Brasil i l'Argentina que provoquen retracció, fruit de l'aplicació del tractat".

En l'aspecte polític, cal analitzar el paper que ha jugat el govern de Tabaré Vázquez, del Frente Amplio. Aquest partit, que aglutina des de sectors comunistes fins a liberals, governa des de l'any 2005 i ha defensat el tractat com una oportunitat per convertir el país en un nucli econòmic important. Tot i que el discurs que ha

defensat tant Vázquez com l'expresident Pepe Mujica ha estat crític amb el neoliberalisme i les oligarquies uruguaianes, a la pràctica no han generat el canvi que s'esperava des de certes perspectives transformadores. Pot sorprendre que una icona política reconeguda per molts sectors d'esquerres com Mujica doni suport a l'acord. No obstant això, la seva postura és coherent amb la deriva que va prendre el seu govern.

Els efectes que pot tenir el tractat es poden veure agreujats per l'arribada al poder de Luis Alberto Lacalle Pou l'1 de març. Aquest polític de 46 anys va guanyar les eleccions presidencials de l'octubre com a candidat del conservador Partit Nacional. La seva agenda política estarà condicionada, en part, per la presència de Cabildo Abierto al seu equip, un partit de dreta extrema que comparteix part de la doctrina ideològica de Vox.

De moment, el futur govern de Lacalle ja ha donat a conèixer un extens esborrany de llei d'urgent consideració de 457 articles que inclou mesures amb un clar biaix neoliberal. "S'invoca urgència i donar més llibertat al país, però nosaltres veiem que s'acaba eixamplant la llibertat dels més forts de la societat i desprotegint les llibertats de vaga, de manifestació i d'expressió", explica Gambera.

En vista del tarannà polític de Lacalle, hi ha poc espai per a l'optimisme de cara als següents estadis pels quals ha de passar el tractat. En relació amb

això, Gambera diu que "fins ara les nostres preocupacions s'havien tingut en compte, però a partir del març no sé què passarà".

ATAC A LA INDUSTRIALITZACIÓ DEL PARAGUAI

El Paraguai és l'economia menys industrialitzada del bloc comercial del Mercosur. Les exportacions són eminentment del sector primari i tenen la soja com a producte estrella. Tant és així que un 50% de les vendes paraguaianes fora de les seves fronteres estan vinculades amb aquesta planta herbàcia. Un 4% de la farina de soja que va entrar a la Unió Europea l'any 2019 provenia del Paraguai. Aquesta dada pot semblar minsa al costat del 46% i 43% del pastís que es

S'afavorirà l'arribada de carn, arròs i mel de l'Uruguai i de la resta de països del Mercosur, en benefici de les multinacionals

queden el Brasil i l'Argentina, respectivament. Tot i això, aquestes exportacions tenen una gran importància relativa dins l'economia paraguaiana.

Si bé l'acord no suposaria un gran canvi pel que fa a l'entrada de soja del Mercosur a la UE, ja que actualment els aranzels d'entrada ja són zero, sí que pot tenir altres efectes secundaris adversos sobre el sector agrícola. En aquest sentit, l'estudi "L'impacte de les negociacions comercials UE-Mercosur en el comerç exterior del Paraguai", de Víctor Enciso, preveu que el blat europeu pot desplaçar el paraguaià del mercat regional.

En l'àmbit industrial, la situació és encara menys avantatjada que la dels seus veïns i el tractat pot complicar més la situació. Segons Bernardo Rojas, president de la Central Unitària de Treballadors Autèntica, "és un atac a la industrialització del nostre país, ja que és un acord d'empresaris que busca establir una economia dependent en els països subdesenvolupats com el nostre".

Finalment, en relació amb les empreses estatals, el Paraguai no en té tantes com l'Uruguai, i actualment el govern intenta privatitzar les que queden, com l'Administració Nacional d'Electricitat. En referència a això, Rojas denuncia que "part del tractat proposa apropiar-se de les empreses nacionals i posar-les en mans de les multinacionals que penetrin en el país".

SOBIRANIA I RESISTÈNCIES

Laia Mas

[@laiamas](#)

Manifestació contra el TTIP i el CETA a Brussel·les l'any 2016. Antoine Motte

Pagesia, ecologistes, indígenes i organitzacions socials d'ambdues regions es posicionen en contra d'aquest tractat al servei de les grans corporacions que tindrà greus efectes sobre la salut, el medi ambient, la indústria agroalimentària i els models de vida d'algunes persones i comunitats. Enfront del 'lliure' comerç, fan una clara aposta per la sobirania

Només dos dies després que, en juny de 2019, s'anunciara el final del procés de negociació del tractat entre el Mercosur i la Unió Europea, el president de l'Estat francès, Emmanuel Macron, va dir públicament que el seu govern encara havia de sotmetre a una "avaluació completa" l'acord. Les pressions internes el van portar a fer estes declaracions. D'una banda, els col·lectius i moviments ecologistes no accepten les condicions actuals del tractat, en què es violen els estàndards ambientals europeus i de salut per la utilització massiva de productes fitosanitaris i que augmentaria de manera significativa la contaminació per la petjada de carboni del transport de mercaderies, entre d'altres. D'altra banda, el sector agrícola tampoc està d'acord amb aquest macrotractat per la competència deslleial que li suposaria, i ha manifestat diverses vegades la seua oposició. L'última va ser en novembre de 2019, quan les agricultores van protagonitzar una tractorada als carrers de París en què, entre altres polítiques, criticaven l'acord amb el Mercosur. També a Dublín i a Brussel·les, ramaderes i grangeres van fer, en juliol, una marxa per a manifestar el seu rebuig, en la qual denunciaven el "doble discurs" de la Unió Europea, que exigeix unes condicions als productes europeus que no exigirà als procedents dels països del Mercosur.

Els incendis de l'Amazones i la inacció del president brasiler Jair Bolsonaro van tensar encara més el clima. L'elevat cost polític que podria tindre donar el vistiplau al tractat està pressionant alguns estats europeus que han manifestat dubtes sobre signar l'acord, com el francès, el belga, el polonès o l'irlandès, o fins i tot el Parlament austríac, que ha estat el primer a posicionar-se institucionalment en contra del tractat. Segons l'Eurobaròmetre, el canvi climàtic s'ha convertit en el segon problema mundial més important per a la població europea, de manera que donar-hi llum verda seria difícil de justificar davant d'una ciutadania cada vegada més conscienciada amb la qüestió ecologista.

EL PODER POPULAR

Si bé és cert que fins ara no s'han conegut grans mobilitzacions populars

massives, també ho és que els sectors ecologistes i agrícoles s'hi han oposat des d'un primer moment. Als estats europeus, la lluita que s'ha portat a terme en contra d'altres tractats de similar magnitud, com per exemple el TTIP i el CETA, ha assentat un precedent i una xarxa de lluita contra els tractats de comerç i inversió (TCI) que fan pensar que, si finalment no són els governs dels estats qui l'aturen, es trobaran l'oposició del poder popular.

Pocs dies després de l'anunci del preacord, les campanyes europees contra els TCI, inclosa la catalana, van anunciar que trobarà resistències. En un comunicat signat per més de cent organitzacions socials, agràries, ecologistes, sindicals, de solidaritat, etc., assenyalaven que "la signatura d'aquest acord, promogut de forma entusiasta en les últimes setmanes pel govern espanyol, suposa la legitimació per part de la UE de polítiques ultraneoliberalis i extremistes en contra dels moviments socials, els sindicats, els pobles indígenes i el medi ambient". També anunciaven que, encara que el Consell d'Europa i el Parlament Europeu l'aproven, "el tractat haurà de passar encara per l'aprovació dels parlaments dels estats membres, de manera que la campanya estudiarà conjuntament amb diverses organitzacions socials i de tota mena que es consideren afectades les accions a dur a terme per a tractar d'evitar la posada en marxa d'aquest nociu tractat".

Ja s'hi han posicionat fermament en contra moviments internacionals com Via Campesina i organitzacions com GRAIN, qui ha publicat un informe en el qual alerta de la gran influència que l'acord tindrà sobre la crisi climàtica provocada per l'agricultura, ja que impulsarà el comerç de mercaderies que impacten en el clima, tant en la producció com en l'exportació a través de la petjada de carboni.

Pel que fa a Via Campesina, cada any el moviment celebra el Dia d'Acció Global contra l'OMC i els Tractats de Lliure Comerç el 10 de setembre. En l'última convocatòria, les organitzacions dels països del Mercosur que en formen part descriuen el tractat com "un model neocolonialista el resultat del qual serà una concentració de capital en molt poques mans o, dit d'altra manera, la pobresa de la majoria de la població". Sens dubte, la hipotè-

tica posada en marxa d'aquest tractat trobarà resistències a l'Amèrica Llatina, on ja hi ha hagut moviments en contra i on els TLC sempre s'han trobat amb una gran oposició als carrers.

DE VELLES LLUITES, NOVES RESISTÈNCIES

De fet, una de les lluites populars exitoses més sonades del segle XXI a l'Amèrica Llatina ha estat la que es va lliurar en contra de l'Àrea de Lliure Comerç de les Amèriques (ALCA). Tot i que al principi només es va trobar amb l'oposició del moviment zapatista, a poc a poc la lluita es va estendre arreu dels territoris afectats, i les mobilitzacions massives, així com les tensions entre els grups econòmics del con sud i el nord, van aconseguir l'any 2005 que aquest tractat no fos ratificat.

De la sembra d'aquelles lluites en recull part dels fruits la que ara comença a lliurar-se contra el tractat del Mercosur amb la Unió Europea. L'any 2015, nombrosos col·lectius i entitats que havien lluitat contra l'ALCA van confluïr en la Jornada Continental per la Democràcia i contra el Neoliberalisme, que en juny de 2019 també es va pronunciar sobre el TLC tot exigint l'aturada immediata de les negociacions i manifestant que l'acord "fa impossible que els països del Mercosur plantegen una transformació equitativa i sobirana de la seua economia productiva i que superen la pobresa i les desigualtats internes i la seua condició subordinada i depenent en les relacions d'intercanvi desigual".

En la mateixa línia, l'Assemblea Argentina Mejor sin TLC ja fa dos anys va assenyalar que el tractat "aug-

mentarà la desocupació i les desigualtats en les poblacions dels països signants, tindrà un impacte directe sobre la salut i l'accés als medicaments". També s'hi han pronunciat líders indígenes de la selva amazònica, qui, en una visita a Brussel·les el mes de novembre, van assegurar que el tractat emfatitzarà "l'explotació incessant dels recursos naturals" i afavorirà el "retrocés dels drets dels pobles indígenes, les lleis ambientals i les organitzacions indígenes" que ja estan patint amb el nou govern.

A l'última cimera de caps d'Estat del Mercosur, celebrada en juny de 2019 a Santa Fe (Argentina), centenars de persones d'organitzacions polítiques i socials van portar a terme una marxa per a rebutjar el pla. També la Coordinadora de Centrals Sindicals del Con Sud va alertar del funest impacte que tindria aquest acord sobre el sistema productiu de la zona i, especialment, per a determinats sectors com la tecnologia, el sistema marítim i fluvial, les obres públiques, els laboratoris medicinals, la indústria automotora o les economies regionals.

CONTRA ELS TRACTATS, SOBIRANIES

L'aposta per la sobirania es presenta, en este context, com una de les poques opcions que queden per fer front a l'embranchida mercantilitzadora i al conflicte capital-vida. En aquest punt, es fa imprescindible parlar de la sobirania alimentària i la sobirania energètica.

Aquests conceptes plantegen un model basat en la proximitat, la sostenibilitat i la justícia tant en la distribució com en la producció. La mercantilització i l'explotació de l'alimentació i de l'energia generen grans impactes sobre el territori, la salut i les persones que treballen en aquests sectors. Per això, la lluita per la sobirania alimentària i energètica entronca amb la defensa de la sobirania popular: "En un context en què s'entrega la nostra capacitat de decisió a les grans empreses, als mercats, als organismes internacionals o als estats i els seus interessos geopolítics, blindar sobiranes es converteix en una estratègia imprescindible". L'ecofeminisme, el decreixement o el *bon viure* són altres dels plantejaments que resultaran claus en la pràctica per a fer front a aquestes iniciatives de mercantilització de la vida.

El moviment internacional Via Campesina celebra cada 10 de setembre una jornada global contra l'OMC i els TCI

LUCIANA GHIOTTO

"ELS EFECTES DE L'ACORD SERAN MOLT MÉS PROFUNDS DEL QUE S'ESPERA"

Comunicación UNSAM

Autora de l'informe "L'acord entre el Mercosur i la Unió Europea: estudi integral de les seves clàusules i efectes"

Mariana Cantero @cantero_mariana

Investigadora del Consell Nacional d'Investigacions Científiques i Tècniques (CONICET) a la Universitat Nacional de San Martín de l'Argentina, membre col·laboradora de l'Institut Transnacional d'Amsterdam i coordinadora de la plataforma *América Latina mejor sin TLC*, Ghiotto ha estudiat en profunditat un acord que contribuirà a aprofundir les desigualtats entre el Mercosur i la Unió Europea (UE), abocant el primer a l'exportació de matèries primeres i el segon la de manufactures; un intercanvi comercial dels més clàssics i també dels més injustos.

Aquesta és la negociació d'un acord bilateral més llarga de la història. Per què?

Estem parlant d'un acord comercial que s'està negociant des de fa vint anys. Les negociacions han trigat perquè es tracta de dos blocs que són competitius en producció agrícola. L'Argentina i el Brasil es van mantenir en un bloc que demanava a la UE que reduís la política dels subsidis a aquest sector. A la vegada, manifestaven que, si això no passava, els mercats del Mercosur no serien oberts a les manufactures europees. Llavors es van encallar les negociacions.

Quan es va desencallar i què estableix el text?

LG: L'any 2012 o 2013 se'n va tornar a parlar. I es va tancar l'acord el juny de 2019. És un acord de lliure comerç, té tots els capítols que tenen els tractats comercials, però també els no comercials. Entre els comercials, l'accés als mercats, la facilitació del comerç i acords en relació amb les fronteres duaneres, però també altres temes com els estàndards sanitaris i fitosanitaris dels productes que s'exporten, els diàlegs sobre organismes genèticament modificats i una sèrie de capítols que tenen a veure amb els anomenats *temes darrere la frontera*, que són serveis, propietat intel·lectual i compres públiques, entre d'altres.

Com impactarà l'acord en les economies del Sud?

El que farà és aprofundir la relació asimètrica en termes comercials, perquè exacerba el model agroexportador als països del Mercosur, ja que s'amplia la quota d'exportació des d'aquest bloc a la UE. També aprofundiran les asimetries en termes de producció industrial, perquè el fet d'exacerbar la producció agroexportadora del Mercosur a la vegada exacerba la seva posició d'importadora de productes industrials,

especialment en alguns sectors com el del motor, recanvis de cotxes, tèxtil, marroquineria, mobles i calçat.

El model agroexportador és el que s'ha aplicat al Mercosur històricament, però no l'ha beneficiat...

Les beneficiades seran les grans corporacions concentrades en ambdós blocs. Del costat europeu, el sector industrial manufacturer de cotxes, bàsicament Alemanya (que per això ha lluitat per aconseguir aquest acord). També se'n beneficien les corporacions vinculades a la producció de medicaments, perquè en liberalitzar les compres públiques dels països del Mercosur es garanteix que aquestes corporacions puguin vendre els medicaments allà; s'asseguren mercat.

I per la banda del Mercosur?

Al Mercosur els que guanyen són les megacorporacions de l'agronegoci. En el cas del Brasil, les grans productores d'aliments vinculades a la ramaderia que venen carn de vaca, porc i pollastre. Aquestes empreses celebren l'acord perquè veuen garantit un accés en millors condicions al mercat europeu, ja que s'han reduït els aranzels per a la quota d'exportacions a la UE.

Pot haver-hi tensions en la implementació de l'acord a causa de la posició d'algun membre, com per exemple el govern argentí, escollit recentment?

En aquest moment, pel costat del Mercosur, l'Argentina és el país clau per pressionar i frenar aquest acord, perquè el nou govern d'Alberto Fernández manifesta certes tensions en el seu interior. Hi ha sectors que han donat suport al nou govern i estan en contra de l'acord, especialment per l'impacte sobre les pimes. Mentrestant, pel costat europeu, els països que es veuran més afectats són els que tenen sector agrícola, com França, Irlanda o Polònia. Comencen a aflorar les crítiques a Europa i s'haurien

de plasmar en decisions d'estat, que és el que es requereix per aturar l'acord. Si no, són declaracions de cara a la galeria. Es necessita que els estats membres de la UE comencin a aprovar directives contràries a l'acord.

Actualment, quin és el futur de l'acord?

En aquest moment està en procés de revisió tècnica i legal. Aquest és el procés més fosc de tots els que ha passat l'acord, perquè ja no depèn de rondes de negociacions, sinó que es desenvolupen una sèrie de reunions desconegudes per a la població i no es té cap registre del que està passant en aquesta instància. A més, hi ha alguns dels punts de l'acord que encara estan entre cometes; això vol dir que no hi va haver acord en la negociació sobre aquests punts. Per exemple, un d'aquests punts és la participació de la societat civil dins de l'acord. Un cop entri en vigència, suposadament hi hauria espai perquè la societat civil hi participi, però de moment no.

Quins reptes afronten els moviments socials?

En primer lloc, s'ha de generar un gran front comú d'oposició a l'acord, fins i tot amb molts sectors amb els quals els moviments socials no solen coordinar-se. Es requereix un front de tots els sectors afectats per poder donar a conèixer els efectes generals de l'acord. Això requerirà una gran feina de lobbys a l'interior dels congressos per poder dialogar amb la major quantitat de diputats i senadors possible i mostrar els efectes que aquesta mena d'acord ja ha tingut en altres països de l'Amèrica llatina, que són poc coneguts però que hem de tenir en compte, com ara els països de Centreamèrica, Mèxic, Colòmbia, el Perú, l'Equador i Xile. Aquests efectes els podem demostrar. Moltes de les promeses que s'estan fent no necessàriament es compliran i, ans al contrari, els efectes seran molt més profunds del que s'espera.